

NORGES HØYESTERETT

Den 23. april 2014 avsa Høyesterett dom i

HR-2014-00791-A, (sak nr. 2013/2313), straffesak, anke over dom,

I.

A (advokat Øystein Storrvik)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (statsadvokat Jostein Johannessen – til prøve)

II.

B (advokat Arild Dyngeland)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (statsadvokat Jostein Johannessen – til prøve)

III.

Den offentlige påtalemyndighet (statsadvokat Jostein Johannessen – til prøve)

mot

A (advokat Øystein Storrvik)

B (advokat Arild Dyngeland)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Bull**: Saken gjelder straffutmåling, både for direkte gjerningsperson og medvirker, ved overtredelse av straffeloven § 229 tredje straffalternativ – legemsbeskadigelse som har ført til betydelig skade på legeme eller helbred. Den er behandlet i sammenheng med HR-2014-00790-A, som er avgjort tidligere i dag.

- (2) A og B ble 8. januar 2013 satt under tiltale for overtredelse av straffeloven § 229 tredje straffalternativ jf. § 232 om særdeles skjerpene omstendigheter. Grunnlaget er beskrevet slik i tiltalebeslutningen:

"Lørdag 7. juli 2012 omkring kl. 1900–1930 oppsøkte de C på hans bopel i -----gate -- i X. Etter å ha tatt seg inn i leiligheten, slo de ham flere ganger i hodet og kropp, kastet en sykkel på ham mens han lå nede og slo ham i ansiktet og kropp med et sykkelsete, alt slik at C fikk flere brudd i venstre øyehule, flere kutt over venstre øye, kutt i ansiktet og på kropp og blødninger i venstre øyeeple. Skadene i øyet medførte at C mistet synet på sitt venstre øye. Volden ble utført av begge i fellesskap, etter gjensidig oppfordring i ord /eller handling og/eller ved at B unnlot å gripe inn mot de voldshandlinger som ble utført av A."

- (3) Bergen tingrett avsa 15. mars 2013 dom med slik domsslutning for straffekravets del:

- "1. A, født 00.00.1990, dømmes for overtredelse av straffeloven § 229 første jf. tredje straffalternativ jf. § 232 til en straff av fengsel i 4 – fire – år. Varetekt kommer til fradrag med 260 – tohundreogseksti – dager.**
- 2. B, født 00.00.1990, dømmes for overtredelse av straffeloven § 229 første jf. tredje straffalternativ jf. § 232 til en straff av fengsel i 2 – to – år og 6 – seks – måneder. Varetekt kommer til fradrag med 25 – tjuefem – dager."**

- (4) De to ble også dømt til å betale ménerstatning og oppreisningserstatning til fornærmede.

- (5) B erklærte fullstendig anke til lagmannsretten over dommen, inkludert erstatningskravet. A anket over straffutmålingen, og det samme gjorde påtalemyndigheten for begge de domfelte. Gulating lagmannsrett avsa 8. november 2013 dom med slik domsslutning for straffekravets del:

- "1. B, født 00.00.1990, dømmes for overtredelse av straffeloven § 229 tredje straffalternativ, jf § 232 til en straff av fengsel i 3 – tre – år. Ved soning tilkommer han et fradrag for utholdt varetekt på 25 – tjuefem – dager.**
- 2. I Bergen tingretts dom av 15.03.2013, slutningen punkt 1, gjøres den endring at fradraget for utholdt varetekt for A settes til 498 – firehundreogtjue – dager. For øvrig forkastes anken."**

- (6) Straffen for A i tingretten på fengsel i fire år ble altså stående, mens B fikk skjerpet straffen med et halvt år, til fengsel i tre år. Straffen for A ble fastsatt under dissens, idet én av meddommerne stemte for at straffen skulle settes til fengsel i tre år og seks måneder.

- (7) A, B og påtalemyndigheten anket alle til Høyesterett. A anket over saksbehandlingen og straffutmålingen. Anken fra B gjaldt saksbehandlingen, lovanvendelsen under skyldspørsmålet og straffutmålingen. Påtalemyndighetens anke gjaldt straffutmålingen både for A og B. Høyesteretts ankeutvalg besluttet 22. januar 2014 å henvise ankene for så vidt gjelder straffutmålingen. For øvrig ble ankene nektet fremmet.

- (8) *Mitt syn på saken*

- (9) Høyesterett har tidligere i dag avsagt dom i HR-2014-00790-A, som også gjelder overtredelse av straffeloven § 229 tredje straffalternativ. Også i den saken mistet fornærmede synet på det ene øyet på grunn av slag mot hodet, og legemsbeskadigelsen

skjedde hjemme hos fornærmede. Jeg viser til de generelle synspunktene i den dommen på straffutmålingen ved en slik overtredelse av § 229 tredje straffalternativ.

- (10) Saksforholdet i nærværende sak er som følger:
- (11) Fornærmede, C, var venn av A, den ene av de to tiltalte. I begynnelsen av juli 2012 var C og enkelte andre på en fest i A' leilighet, der det blant annet ble brukt noe amfetamin som en av de andre festdeltakerne hadde med seg. Utpå morgenkvisten påstod den som hadde hatt med seg amfetaminet, at noe manglet. De øvrige festdeltakerne mistenkte C. Han nektet og forlot etter hvert stedet. A, som følte seg ansvarlig, betalte 2 500 kroner for det forsvunne amfetaminet til den som hadde hatt det med.
- (12) Etter et par forgjeves forsøk fra A' side på å få 2 500 kroner fra C, bega A seg på ettermiddagen lørdag 7. juli 2012 til Cs leilighet sammen med B.
- (13) Om selve voldsutøvelsen gjengir lagmannsretten følgende fra tingrettens beskrivelse:

"A hoppet frem mot fornærmede og tok tak rundt halsen hans. Ved hjelp av kroppsvekten klarte A å velte fornærmede ned. Fornærmede landet på ryggen. Han ble liggende på ryggen – og altså med ansiktet vendt opp – under hele det videre hendelsesforløpet.

A kastet deretter en sykkel som sto i inngangspartiet, på fornærmede. Han kastet så sykkelen inn i stuen. Dette har A forklart.

A slo deretter løs på fornærmede med knyttnevene. Han brukte også håndkantslag. A slo i fornærmedes hode og overkropp. Fornærmede har forklart at A slo ham 'som et villdyr'. Fornærmede var ute av stand til å gjøre motstand. Han forsøkte å holde armene foran ansiktet for å beskytte seg mot slagene.

A fortsatte voldsutøvelsen med å slå løs på fornærmede med et sykkelsete som lå i inngangspartiet til leiligheten. Han holdt tak i setestangen og slo med sykkelsetet i fornærmedes hode og overkropp. Fornærmede har forklart at A slo 'som et villdyr' også da han slo med sykkelsetet. Etter en stund løsnet toppen av sykkelsetet fra festebraketten. Festebraketten er en stålstring/stålstang som er festet på stangen til setet. Festebraketten har samme form som selve setet. Fremre del av festebraketten er formet som en krapp bue.

A beholdt taket i setestangen og fortsatte å slå mot fornærmedes hode og overkropp med festebraketten. Ett av slagene traff fornærmedes venstre øye. Fornærmede har forklart at det følte som om øyet skulle sprenges. Øyet ble presset inn i hodet. Retten kommer tilbake til skadeomfanget nedenfor i dommen.

Også etter at fornærmedes øye var truffet, fortsatte A å slå løs på fornærmede med festebraketten.

Under hele voldsepisoden skrek fornærmede av smerte. Han tryglet om nåde."

- (14) Jeg er enig med lagmannsretten i at voldsutøvelsen hadde preg av mishandling. Det er dessuten benyttet et særlig farlig redskap i form av et sykkelsete med festestang, etter hvert bare festestangen med festebraketten for setet fordi selve setet falt av, jf. straffeloven § 232.
- (15) På sykehuset ble det konstatert brudd på øyehulens gulv og blødning inne i øyeeplet. Det ble operert inn en plate der øyehulegulvet hadde vært. Ved utskrivelsen var C funksjonelt

blind på venstre øye, bare med lyssans tilbake. Det må legges til grunn at synstapet er permanent, slik at han har begrenset synsfelt og har mistet evnen til dybdesyn. I lagmannsretten fortalte han at han fortsatt hadde smerter i hoderegionen, og at han følte seg mindre trygg, hadde mistet tillit til andre mennesker, og nå holdt seg mest for seg selv. Han hørte jevnlig sine egne skrik fra hendelsen.

- (16) Skadeomfanget, både fysisk og psykisk, ligger altså nær skadeomfanget i sak HR-2014-00790-A, bortsett fra at det ikke er opplyst noe om at Cs ansikt er blitt vansiret. Voldsutøvelsen er imidlertid mer omfattende enn i den andre saken, og det er også straffeskjerpende at det er brukt et særlig farlig redskap. Straffen må derfor i utgangspunktet være strengere.
- (17) På den annen side er saksforholdet etter mitt syn ikke fullt så alvorlig som i saken fra Borgarting lagmannsrett som er omtalt i Prop. 97 L (2009–2010) side 35 og 37, der fornærmede fikk en relativt alvorlig hjerneskade etter å ha blitt angrepet med slag og spark av to gjerningsmenn. I proposisjonen side 37 ble det uttalt at riktig straffenivå etter lovendringen burde være fengsel i fem år i et slikt tilfelle.
- (18) Jeg er på denne bakgrunn enig med lagmannsrettens flertall i at voldsutøvelsen fra A' side overfor C, med de følger den fikk, isolert sett tilsier en straff av fengsel i fire år og seks måneder.
- (19) A tilstod voldsanvendelsen et par dager etter pågripelsen, og lagmannsretten har gitt et tilståelsesfradrag på seks måneder. Det er ikke grunn til å overprøve lagmannsrettens vurdering på dette punkt.
- (20) Dersom tiltalte er varetektsfengslet når saken berammes, skal ankeforhandlingen i lagmannsretten ifølge straffeprosessloven § 275 annet ledd annet punktum være påbegynt innen åtte uker etter at anken er henvist til ankeforhandling, med mindre det er særlige forhold til hinder for det. Etter tredje ledd skal grunnen for en eventuell oversittelse av fristen opplyses i rettsboken. I dette tilfellet ble ankene henvist til ankeforhandling i en beslutning 26. april 2013, og ankeforhandlingen påbegynt 4. november 2013. A satt på dette tidspunkt fortsatt varetektsfengslet. Vi står altså overfor en forsinkelse på over fire måneder i forhold til fristen uten at det er anmerket noe i rettsboken om grunnen til dette. En så lang uforklart forsinkelse er svært uheldig. Når det bare er gått noe over ett år og ni måneder fra etterforskningen startet til endelig dom i Høyesterett, kan imidlertid tidsbruken i saken ikke få innvirkning på straffutmålingen.
- (21) Lagmannsrettens fastsettelse av straffen til fengsel i fire år blir etter dette stående. For A' vedkommende blir dermed både hans egen anke og påtalemyndighetens anke å forkaste. A er overført til foregrepet soning, og det skal ikke fastsettes nytt varetektsfradrag.
- (22) Jeg går så over til å behandle straffutmålingen for B.
- (23) B var en bekjent av A og dessuten hans nabo. Han ble med da A bestemte seg for å dra til C lørdag 7. juli 2012.
- (24) Før de gikk til Cs bosted, hadde det vært en samtale mellom A, B og en tredjeperson der det kom frem at A var svært sint på C, og at enten ville han "ta" C neste gang de møttes, eller så ville C "ta" ham. Lagmannsretten har lagt til grunn at B var klar over at det ville

skje voldsutøvelse når de kom frem til C, og at de i fellesskap ga seg i vei for å gi C juling. Det som skjedde, ble karakterisert som planlagt voldsutøvelse der begge de to tiltalte har hatt et fast forsett over noe tid om å skade fornærmede.

- (25) Det følger også av lagmannsrettens dom at B primært var tenkt som "back up" dersom A skulle få problemer med C, som var en større og kraftigere person enn A. B kom da heller ikke til å delta fysisk i voldsutøvelsen, men han var inne i gangen til Cs leilighet under hele episoden og hadde god oversikt over det som skjedde.
- (26) Lagmannsretten legger til grunn at det ikke kan utelukkes at voldsutøvelsen ble mer omfattende enn B i utgangspunktet hadde sett for seg, men at han i så fall hadde tid og anledning til å gripe inn for å forhindre eskaleringen. Det er slått fast gjennom lagrettens kjennelse, som danner grunnlag for lagmannsrettens dom, at B kunne ha innsett muligheten for at C ble påført betydelig skade som følge av voldsutøvelsen, jf. straffeloven § 43. Som tingretten bemerker med tilslutning fra lagmannsretten, hadde han da, gitt sin rolle i det hele, også plikt til å gripe inn om han skulle unngå å bli strafferettslig ansvarlig for medvirkning til hele voldsutøvelsen mot C med de følger den fikk.
- (27) Selv om A var initiativtaker og B en slags "reserve" som det ikke ble bruk for, var B' rolle ikke så ubetydelig at forholdet faller inn under straffeloven § 58 om medvirkning "af ringe Betydning i Forhold til andres". Vi står heller ikke overfor et grensetilfelle. Som det har fremgått, medførte B' tilstedeværelse at A kunne kaste seg over C i tillit til at B også ville delta i voldsutøvelsen dersom det ble nødvendig.
- (28) For dette ble B i lagmannsretten dømt til fengsel i tre år. Dette skal sammenholdes med fengsel i fire og et halvt år for A' voldsutøvelse før fradraget for tilståelsen. Da var det imidlertid i skjerpende retning tatt hensyn til at B i 2009 var domfelt for en overtredelse av straffeloven § 229 første straffalternativ jf. § 232 og en overtredelse av straffeloven § 228 første ledd jf. § 232.
- (29) Jeg er kommet til at straffen for B' medvirkningshandling i utgangspunktet passende bør være tre års fengsel. Han hadde en sentral rolle, noe som fremgår av at han er domfelt etter tredje straffalternativ på linje med A. Det må likevel ha vekt at det var A som stod for selve voldsutøvelsen. Denne forskjellen i roller var såpass betydelig at den må avspeiles ved straffutmålingen.
- (30) For B er det ikke aktuelt med tilståelsesfradrag. Derimot er det skjerpende at han i 2009 ble dømt for to tilfelle av uprovosert voldsutøvelse – én overtredelse av straffeloven § 229 første straffalternativ jf. § 232, og én overtredelse av straffeloven § 228 første ledd jf. § 232. Jeg viser til straffeloven § 61, som også indikerer økt straff innenfor strafferammen, jf. Rt. 2010 side 995 avsnitt 23. Når dette tas i betraktning, mener jeg straffen bør skjerpes noe i forhold til lagmannsrettens dom, til fengsel i tre år og tre måneder.
- (31) Jeg stemmer for denne

DOM :

1. Ankene over lagmannsrettens dom mot A, domsslutningen punkt 2, forkastes.

2. I lagmannsrettens dom mot B, domsslutningen punkt 1, gjøres den endring at straffen settes til fengsel i 3 – tre – år og 3 – tre – måneder.

- (32) Dommer **Tønder:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (33) Dommer **Bårdsen:** Likeså.
- (34) Kst. dommer **Kaasen:** Likeså.
- (35) Dommar **Utgård:** Det same.
- (36) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

1. Ankene over lagmannsrettens dom mot A, domsslutningen punkt 2, forkastes.
2. I lagmannsrettens dom mot B, domsslutningen punkt 1, gjøres den endring at straffen settes til fengsel i 3 – tre – år og 3 – tre – måneder.

Riktig utskrift bekreftes: